

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

Individuele Opvoeding.

IV.

In de school.

Op grond van de gegevens, door de Heilige Schrift verstrekt, kan de Christen niet meedoen aan de eenzijdigheden van de moderne schoolopvoeding en onderwijskunde.

Wel komt de mensch als enkeling ter wereld en gaat hij als eenling heen. Wel is geboren worden en sterven een individueel gebeuren. Het eindeloos verwisselen van wieg en graf is als de beweging in den oceaan, waarbij de eene golf zich verheft en de andere zich begraaft.

Wel verheft Gods Woord de waardij van den individu zeer hoog, zoodat de geheele wereld minder waard is dan één enkele menschenziel.

Maar in het individuele gaat de mensch niet op. God zelf leeft de kinderen der geloovigen in in het Verbond der genade. Ieder hunner is van Christus' lichaam niet meer dan een lid, niet meer dan hand of voet, dan oog of oor, die, los van de andere leden, niet op zichzelf kunnen bestaan en geen betekenis hebben.

Deze opvatting verschilt nog al van de nieuwe richting, die in het kind een wezen ziet vooral met bezigheids- en scheppingsdrang, een wezen, dat gelegenheid moet ontvangen op de hem omringende wereld in te werken. Vooreerst door het spel, als vooroefening van de sluimerende vermogens en krachten. En daarna als volgroeide, die de volle beschikking over lichaam en geest won, door den arbeid, om alzoo tot steeds hooger trap van ontwikkeling te komen. En dan wel zoo, dat de lichamelijke arbeid voorop en de geestelijke als noodzakelijk gevolg daar achteraan komt. De luisterschool moet doenschool worden.

Deze materialistische opvatting vindt in de Schrift geen steun. Adam kende den Heere aan den wind des daags. Hij mag en kan en moet luisteren ook. Dewey ziet in het kind achtereenvolgens den nomad, den jager en visscher, den veehouder en landbouwer uit den oertijd. Voor hem is de lichamelijke arbeid het universeel ontwikkelingsmiddel van de menscheit en volgens de biogenetische grondwet der evolutie ook van het kind. Maar God schept het kind zoo, dat het al spoedig met groote vraagogen de wereld instaat en een gansche periode van zijn leven al maar vraagt naar den naam der dingen, die het ziet, naar het wat en het hoe er van, ook zonder ze te bewerken. En wanneer de Nebukadnezars zich beroemen op den bouw van het Babel hunner handen, dan zendt God

een stem der straf van den hemel ter vernedering. En verheffing komt eerst dan, wanneer zij luisteren naar het woord der waarheid door profeten gebracht.

De mensch bestaat tweeledig. Zijn „Ik" vormt zich in verband met het „Wij" en dan in tweeledig zin.

Ontwikkeling van de gaven en krachten, die innerlijk in hem sluimeren, de formele dus, geschiedt door de activeering ervan. In zoover heeft de „école active" reden, recht, ja noodzaak van bestaan.

Maar wat het materiële betreft, het doen kennen van wat God voor den mensch heeft gedaan, Zijn loffelijkheden, Zijn sterkheid en Zijn wonderen, is er geen andere mogelijkheid dan de luisterschool, hoe zeer de modernen ze ook smaden.

Ter wille van de eenheid in de opvoeding moet het kind deze tweeledig vorming op een en dezelfde school vinden, zoo, dat beide richtingen organisch vereenigd zijn.

Al wat de school doet, hetzij ze in vaardigheden oefent, hetzij ze kennis verbreidt, hetzij ze iets anders doet, ze doe het al ter eere van dien God, die Geest is en stof schept, en naar wiens beeld het kind geschapen is.

* * *

De oude school heeft gezondigd door haar miskenning van de rechten der individualiteit, door haar zucht van niveleering, door haar onderdrukking van de spontane nitingen van den leerling.

Daartegenover zondigt menig modern gezin door een te ver gaand zich aanpassen aan de individualiteit van ieder kind op zichzelf, door een veel te groot gewicht hechten aan wat het doet, iets, dat in de tegenwoordige kleine gezinnen zoo licht gebeurt.

Een zekere strakheid van het schoolbedrijf is daarom een uiterst heilzaam tegenwicht tegen het wild geveken van het subjectivisme, met al zijn slapsheden, eenzijdigheden en gebreken. Door haar ernst en strengheid voedt de school op tot eenvoudige, dagelijkse, om niet te zeggen alledaagsche plichtsbetrachting, zelfs in kleine dingen, wat het gezin te dikwijls nalat.

* * *

Door een en ander is — in beginsel althans — uitgemaakt, dat de school ten opzichte van de kennismededeeling de jonge kinderen niet min of meer zelfstandig uit de boeken van Schriftuur, Historie en Natuur moet laten werken. Daltoniseering van het onderwijs, zoodat het kind door en door zich alleen leert, is hier niet gewenscht. Klassieke inrichting is hier onmisbaar. Het te ver doorgevoerd Dalton-systeem geeft verlies in hoeveelheid verworven kennis. Immers ontbreekt dan de energie van 'smeesters levend woord, van het levend contact met hetgeen meester in jarenlange studie en ervaring heeft verworven. Als oner-

varene vaart men veiliger en vlugger onder een ervaren kapitein, dan wanneer men zelf aan het stuur zit. Zelf zoeken mag formeel voordeel geven in sterking der vermogens, veel is er dat slechts met veel tijd en energieverlies gevonden, of ook in het geheel niet gevonden wordt.

Wel is wenschelijk, dat bij de verwerking en het vastleggen der kennis en bij de voortgezette oefening in vaardigheid ieder kind voor zich, naar dat hij gaven ontvangen heeft, individueel, met den tijd leert werken. Van veel belang is de wijze, waarop de school dit doet echter niet, als het maar gebeurt.

Bij opvoeding en onderwijs is niet de methode, is niet de inrichting van de school, zijn niet de leerboeken of leermiddelen de hoofdzak, maar de persoon van den onderwijzer. Dan zijn er onderwijzers, die zelfs bij het precies gelijkhouden van de klas, ja bij enkel streng klassikaal onderwijs van 'smorgens negen tot 's namiddags vier, zoo op iederen leerling weten in te werken, dat deze doet wat hij kan, alles geeft wat hij te geven heeft en zich op zeer voordelige wijze ontwikkelt.

Maar regel zal wel zijn, dat bij getemperd klassikaal onderwijs, bij matige voorzichtige toepassing van het daltoniseeren, inzake de vorming van helderheid van inzicht en sterkte van willen het meeste wordt bereikt. Veel kunnen is goed voor het kind, doch tevens gevaar te hebben, hoe men tot kennis komt, is beter.

Of de school naast de individuele vorming ook iets voor de sociale kan doen? Door arbeidsgemeenschappen of werkgroepen, door zelfregering der klas en een prefectien-systeem tracht men van de school een sociaal opvoedings-instituut te maken.

Maar men vergeet niet, dat onze scholen geen internaten en veel minder nog ambachtsscholen zijn.

Misschien kunnen de onderwijzers wel aansporen om buiten-schoolsche organisaties te stichten en daarbij leiding geven. Maar dan volge men Engeland na, waar naar gis ruim de helft der onderwijzers belangeloos de vrije namiddagen offerden, om vrijwillig de schooljeugd leiding te geven bij haar spelen. In Amerika vormt men hier en daar uit de straatjongens clubs, om de dieren te beschermen, de wandelbosschen te bewaken enz.

Het richten van de krachten, die de jeugdige individuen in zoo sterke mate, en zelfs overvloedig veel, bezitten, op een goed doel, het heeft in de opvoeding in huis en school en daar buiten groote waarde.

Doch men overschatte de resultaten, wat de individuele vorming betreft, niet. Men stelle niet te veel vertrouwen in den modernen mensch noch in de moderne pedagogische stelsels. Ze moeten de werkelijkheid, ook de natuur en de behoeften van het kind, te kennen, maar hun kennis beperkt zich te veel tot

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over het beeld van Jezus in de moderne literatuur

door

W. M. LE COINTRE.

XXVIII.

Uitzonderlijk dient ook nog gelet op de zuiver aesthetische Jezusbeelding in het poëtisch genre, waarbij ik dan nu maar herinner aan de bekende Christus-sonnetten van Albert Verwey. Overbekend is de aanvang van het eerste „Christus aan het Kruis":

O, man van smarten met de doornenkroon,
O bleek, behloed gelaat, dat in den nacht
Gloeit als een groote bleekte vlam, wat macht
van eindloos lijden maakt Uw beeld zoo schoon?

Ook kunnen wij niet voorbijgaan aan de „Zes Christus Verzen" van den eenzamen dichter J. H. Leopold, te vinden in zijn bundel „Verzen" ¹⁾.

Een merkwaardig gedicht, in dit verband, is zeker wel: „De Nederlaag" van A. Roland Holst in zijn bundel „De wilde Kin"; al wordt de naam van Jezus daarin niet genoemd. Hij beheerscht de daar-gehouden dialoog ²⁾.

Op de grenzen staan wij, naar het mij voorkomt, meermalen, in de poëzie van M. Nijhoff, met name in zijn laatste bundel „Vormen", waarin, naast al het andere, dat er van gezegd kan worden, toch ook wel eens een strijd om Christelijke bewustwording aan den gang kon zijn. Al kan ik niet instemmen met het oordeel van den student, door Seerp Anema sprekend ingevoerd in zijn „Moderne Kunst en Ontaarding" ten opzichte van den dichter Nijhoff: „daar liggen mijn verwachtingen voor de Christelijke poëzie", onderschrijven kan ik toch ook niet (al is er in de moderne poëzie inderdaad heel wat „pathologische rommel", vergelijk wat ik een vorig maal meedeelde over het werk van iemand als Roel Houwink) Anema's kort en alles afdoend oordeel over Nijhoff's „Christophorus" (waarmee hij wel heel zijn werk zal hebben willen karakteriseeren): „infantiliëne en tweede religiositeit" ³⁾. Er zit toch wel iets meer achter verzen, als „De soldaat die Jezus kruisigde", „Het groote Lijden", „Tweespraak", met dit slot:

Ach, dat Hem de rijkdom
Kende met een kus,
En dat Hij zijn vrienden
Vreemd bleef tot Emmaüs?

Ach, waren dat wij niet?

Ach, ik niet? ach, jij niet?

Ik denk ook nog aan het sonnet „Johannes", met deze slot-terzine:

Mij had hij toen hij leefde liefgehad,
Maar toen hij stierf gaf hij zoo veel, dat 'k van de
Vervuldheid eerst na jaren spreken durfde ⁴⁾.

Het boek van Dirk Coster: „Nieuwe Geheimen", Een keuze uit de poëzie van na den oorlog (1918—1923), kan ons leeren, dat er ook onder die modernen zijn, die „Jezus wel willen zien". Ik citeer van hie van Dillen een vers: „De lange Weg" ⁵⁾:

Mijn voeten gaan vertragen, Heer,

— Ik ben zoo moe —

Zij willen enkel dragen, Heer.

Mij naar U toe.

Ik zoek geen aardse lusten, Heer,

— Ik zucht om U —

Dit hart zal nimmer rusten, Heer,

Vóór 't rust in U.

Uiteraard zullen wij een breede plaats inruimen aan de stem van hen, die welbewust Jezus hebben willen loven in hun lied.

Een nieuw en eigen kerk- of gemeenschaps-lied ter verheerlijking van Jezus Christus heeft de moderne tijd, bij mijn weten, totnogtoe, niet gezongen, dat is hijkbaar niet meer iets van onzen, individualistischen tijd: welke gemeenschap is zoo innig en hecht, in diepe zieleverwantschap, dat er gemeenschappelijke verzen van aanbidding geboren zouden worden? Hier heerscht inderdaad een ook ons-aanklagende armoede.

Wij hebben niets als individuele nitingen ten opzichte van den persoon van Jezus, waarbij dit ook het merkwaardige is, dat veel meer feiten uit het leven van Jezus worden bezongen, of in verband daarmee, naar aanleiding daarvan dan wat gemiddeld, dan dat de dichter-ziel zelf zich regelrecht uitsprekt over den rijkdom van het leven met en uit den Christus.

Wij beperken ons tenslotte tot den eigen taal-kring en laten ook de ouderen buiten bespreking, zoals Biddendijk en Da Costa, maar willen toch niet onbesproken laten den Vlaamschen priester-zanger, die, hoewel Roomsche-Katholiek en alzoo, naar onzen opzet, feitelijk vallend buiten ons bestek, toch tot gemeen-goed der Christenheid gerekend worden mag, Guido Gezelle, wiens zingend hart, in de eenzaamheid zijns levens, wel bovenal den zondaren-zaligenden Jezus is gewijd. Bij hem is een overvloedige keuze, ik ken welhaast geen zuiverder uitspraak van dezen veel-geplagde, dan die in zijn lied „Jesu" ⁶⁾:

Jesu, gansch alleen gelaten,
komt mijne arme ziel te baten,
want ik zoo ellendig ben,
ik, die zooveel vrienden ken.

Dank U dat Gij, uitgesloten,
toch U nimmer hebt verdrotten
maar gewacht hebt, Jesu mijn,
dat ik de andere moed mocht zijn.

Dank U dat Gij mij, getrouwig,
hebt geklopt aan 't herte rouwig
klagend ende zuchtend: „Och!
opent Mij de deure toch!"

Ach, het zal en 'tmoet mij schamen
dat Gij wilt een herte pramen
en een ziel wedervraagt
waar ik U heb van gejaagd!

„Schandel!" zou de wereld spreken,
moest er zulk een liefde uitbreken,
en, van iedereen gezeld,
ware 't eene uitzinnigheid.

Jesu, gansch alleen gelaten,
komt mijne arme ziel te baten,
want ik heel verlegen ben
en noch uit noch in en ken.

Zal ik leven, zal ik sterven?
Zal 'k uw minnend aanschijn derven
en U loven, in mijn straf,
ver van uwe kind'ren af?

Durf ik weér beloften spreken
die 'k van morgen af zal breken,
en, met meerder boosheid, Heer,
U verlaten nog een keer?

Laat mij in Uwe armen leunen,
want, om op mij zelf te steunen,
hebbe ik noch en kan ik niet
als de zonde, die Gij ziet.

Jesu, 'k voel mij vallen!... Valle ik
in Uw wrekende armen?... Zal ik?
Jesu! Jesu!... 'k Stel, bayreed,
in Uw handen mijnen geest!

En dan voorts: Seerp Anema heeft wel veel geworsteld, doch zelf het Jezus-lied maar schaars ons doen hooren. In zijn bundel: „Van Hollands Kusten" heet het, zoo klagend:

het zintuiglijk
hun groote
het kind en
Geen wijde
Woord verwo
op te voeden
Dat is geen
activeering v
werking alle
voor de ma
de majesteit
Geest in he
Aldus alle
het van bui
deductie en
sociale vorm
geboden der
en beoefene

Z

De bet

„De Mace
artikel over
waker", wa
dizgconferen
„De Hera
zijn adnresi
dan de bez
Trouwens, v
teruggehoude
Vooral tre
wil blijven
beweging; i
de Conferen
deden, die
noodzakel
Als een
blijkt wel,
sympathie k
Trouwens,
Maar wij
ferentie uit
sluiten, wa
werpen. Ma
belanghebb
worden de
een oordeel
inzichten te
geven. En
om met he

Verkoog
en d'aa
wij war
den wo
Dan de
zie, wij
„Wanne
„en: als
Waarna I
O, Kon
het lev
Gij heb
Nu wij

Maar, nog
diepe lied,
al is er hi
toon, die e
aan de kind
die zooveel
daaruit: „E

I

V

J

I

S

T

V

E

Z

E

M

E

D

M

Peter van
in zijn „KI
Jezus en
Jacqueline
gehoofdsto
maar een
gelaten.